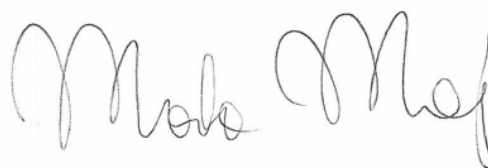

Streszczenie

Ochrona środowiska to ważny i aktualny problem społeczny. Ludzie rozumieją potrzebę zachowania w sposób przyjazny środowisku, jednak często tego nie robią. Ta niespójność pomiędzy wartościami i zachowaniami (hipokryzja) powinna wzbudzać nieprzyjemne odczucie dysonansu i motywować tendencje do zmiany zachowania. Wielkość tej awersyjnej reakcji i następującej po niej motywacji powinna być wzmacniana przez ważność naruszonej wartości. Tendencja do działania w obliczu problemów (orientacja na działanie) także powinna wzmacniać motywację. W serii trzech dwuczęściowych badań ($N = 352$), poprzedzonych pilotażami, sprawdzaliśmy te relacje. Zauważyliśmy, że wielkość dysonansu wzrasta z ważnością wartości. Nie zauważyliśmy jednak by ważność wartości lub orientacja na działanie spójnie wzmacniały tendencje do zmiany zachowania w reakcji na dysonans. Co ciekawe, eksplorując tendencje inne niż ta do zmiany zachowania zauważyliśmy, że usprawiedliwianie (czyli tendencja do generowania wymówek dla własnych środowiskowych porażek) była stabilną odpowiedzią na hipokryzję i dysonans. Wartość mierzona jako cecha (Uniwersalizm ekologiczny) przewidywała w sposób spójny środowiskowe tendencje. Wyniki zostały przedyskutowane w świetle teorii dysonansu poznawczego. Przedstawione jest teoretyczne i metodologiczne znaczenie projektu. Omówione są jego ograniczenia oraz potencjalne kierunki przyszłych badań.

Abstract

Environmental protection is a salient social issue. People understand the need to act in an environmentally-friendly manner, yet they often fail to do so. This disparity between values and behaviors (i.e., hypocrisy) should induce aversive feelings of dissonance and motivate behavioral change tendencies. The magnitude of the aversive reaction and the subsequent motivation would be enhanced by the importance of the involved value. The tendency to act when confronted with problems (i.e., action-orientation) would also increase that motivation. In a series of three, two-part experiments ($N = 352$), preceded by several pilot studies, we tested these hypotheses. We found that the magnitude of dissonance increases with value importance; however, we did not find either value importance or action-orientation to consistently increase behavioral change tendencies in response to dissonance. Interestingly, exploring tendencies beyond behavioral change, we found justification (the tendency to provide excuses for one's own environmental failures) to be a stable response to hypocrisy and dissonance. We also found trait value (Universalism-Nature) to consistently predict environmental tendencies. The results are discussed in the light of Cognitive Dissonance Theory. The theoretical and methodological contributions of the project, as well as its limitations, are presented, and directions for future studies are proposed.

